

Kap 107 : Silvia Sommerlath (1943-1972) (I) – Enskild mans dotter.

Carl Gustaf hade för vana att klippa av alla frågor om när han tänkte gifta sig med att detta skulle ske innan han fyllt 30 år men med vem var hans egen ensak. Omgivningen vände sig med tiden av vid att fråga. Den verkar ha trott att han skulle förbli ungtkarl livet ut. Då inträffade lördagen den 26 augusti 1972 det efteråt så mytomspunna mötet i München med OS-värdinnan Silvia Renate Sommerlath. Därefter följde ett långvarigt och för dem båda mycket påfrestande förhållande som vacklade hit och dit under närapå fyra års tid. Allt slutade dock lyckligt med en förlovning den 12 mars 1976 och ett bröllop den 19 juni samma år. Carl Gustaf var då 30 år och 49 dagar. I regeringsformen ingick att bruden skulle godkännas av statsministern, vid denna tid Olof Palme, men bara om Carl Gustaf fortfarande var kronprins. Som kung fick han gifte sig med vem han ville. Ingen i ansvarig ställning hade således ställt frågan ”vem är hon?”.

Carl Gustaf hade aldrig mött någon som Silvia förut och var helt nöjd med det han såg vilket också kom att gälla svenska folket. I en Sifo-undersökning innan förlovningen var det 38 procent för Silvia. Efter förlovningen, då folk hade sett henne på TV, var det 70 procent.¹ Det låga värdet före tycks ha berott på svårigheten att från veckotidningskriverierna bilda sig en uppfattning om Carl Gustaf och Silvia var seriösa eller om detta var ytterligare ett kortvarigt förhållande.² Under presskonferensen fick Carl Gustaf frågan vad han tyckte bäst om med henne. ”Att hon är Silvia!” svarade Carl Gustaf. Hälsa, skönhet, undergivenhet och kulturell polityr hade vunnit dagen. Att syna Silvia i sömmarna upplevdes som majestätsbrott. Ändå gjordes det. Information om henne och hennes familj har fortsatt att sippra fram under de över 40 år som gått. Är man en offentlig person så är man det.^{3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13}

Det finns fyra ””auktoriserade” biografier: Samuelsson (1981), Magnergård Bjers (2001), Loh (2003) & Lundgren (2013). Därutöver naturligtvis en mängd fotoböcker & tidnings-, radio och TV-inslag. Det har varit ett ohyggligt pusslande för att få ihop hennes biografi.

*

Silvias far Carl August Walther Sommerlath (1901-1990) var född i en tysk medelklassfamilj bosatt i utkanten av Heidelberg. Fadern var affärsman, importör och grosshandlare i tobak.

¹ [Hans Zetterberg.] The kingdom in the polls. Sifo, 1976-06.

² Johansson & Törngren, 1975.

³ Deland, Mats. Historien om en tysk nazist i Brasilien. Arbetaren, 2002:29.

⁴ Jägerblom, Michael. Kungen och Silvia II. Vecko Journalen, 1976: 14 [förefaller baserad på ett samtal med kungen & Silvia].

⁵ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26. [Baserad på en artikelserie i Münchentidningen BUNTE av Paul Sahner & Thomas Veszelits. München: Ferenez Verlag, 1976. Faktaunderlag av ytterligare 14 journalister som intervjuat ”hundratals människor” i Silvias omgivning om åren 1954-1972 och 1975.]

⁶ P D Lindeberg. Unik intervju med drottning Silvia om kristen fostran. Växjöstifts hembyggskalender, 1981.

⁷ Loh, 2003.

⁸ Magnergård Bjers, 2001.

⁹ Ulf B Nilson. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-16 [baserad på en intervju med Walther Sommerlath].

¹⁰ Ulf B Nilson. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-17 [baserad på intervjuer med två skolkamrater Ulrika Stage & Gisela Voss].

¹¹ Ulf B Nilson. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-18 [baserad på intervjuer med tre arbetskamrater Jürgen Schröder, Carmen Möller & Ehrengard von Reden].

¹² Mats Deland & Fredrik Quistbergh. Kalla fakta. TV4, 2010-11-28 kl 19:20 & 2010-12-05 kl 19:20.

¹³ Åsard, 2013.

Modern var prästdotter. Walther var yngst av sex syskon varav den mest namnkunnige var brodern Ernst (1889-1983) teolog inom den Lutheranska kyrkan. Sonen Walther gick på handelsgymnasium. Han hade planer på att bli officer men i fredsvillkoren efter nederlaget ingick att avskaffa armén.

1920 flyttade han mot faderns vilja till Rio de Janeiro, Brasilien, där det fanns en stor tysk koloni och där han trodde sina ekonomiska utsikter vara bättre. Fadern gav honom ett startkapital och uppmanade honom skicka ett telegram om han behövde en returbiljett. Walther slet därefter ont i fyra år, han skall ha flackat Brasilien runt, medan han lärde sig landet och språket. I början av 1924 träffade han sin blivande fru Alice Soares de Toledo (1906-1997) och friade till henne kort därefter. Walthers version var att en arbetskamrat bjudit ut två flickor och föreslagit honom att göra dem sällskap. Silvias version var mera dramatisk: Att Walther och Alice möttes på stranden Copacabana när de gemensamt räddade en liten pojke från att drunkna.

Alice var visserligen redan bortlovad sedan sex månader men bröt förbindelsen. (Hennes föräldrar tycks inte ha protesterat mot beslutet. De hade visserligen själva arrangerat förlovningen men Alice hade av någon anledning bara sett fästmannen på fotografi. Walther föreföll även föräldrarna som ett bättre parti.) Något giftermål var det dock inte tal om förrän Walther kunde försörja sin familj. Dessbättre fick han året därpå arbete hos *Acus Roechling Boulerus do Brasil* i industristaden São Paulo inte långt därifrån. Detta var ett dotterbolag till den tyska stålkoncernen Röchling. Walther arbetade som säljare av tyskt stål, med tiden i allt ansvarsfullare positioner, och tillbringade en stor del av sin tid på resor. Vigseln ägde rum torsdagen den 10 december 1925 i Porto Feliz där Alice familj ägde en kaffeplantage.

Alice tillhörde det som i Brasilien gäller som överklass, släkten räknade anor från portugiser, inhemska indianer och "Os Quatrocentões" (tidiga kolonistörer från 400 år bakåt i tiden). Efternamnet de Toledo är ett känt spanskt adelsnamn från 1500-talet men dit har man aldrig kunnat spåra släkten. Prefixet i "de Toledo" betyder enbart att denna släktgren kom från staden Toledo, Brasilien. Alice far var senator och ägde en kaffeplantage. Bröderna var advokater, läkare och civilingenjörer.

Liksom alla plantagejantor från den här tiden var Alice en förvirrande blandning av det naivt jordnära och av kalkylerande ståndshögfärd vars hela framtid hängde på en ståndsmässig man. För släkten var hon i bästa fall en värdefull pant i ett läggspel, i sämsta fall en ekonomisk belastning. Hon och hennes sju syskon (fyra bröder och tre systrar) hade vuxit upp omgivna av barnsköterskor, servitriser och annat tjänstefolk. Fram till puberteten fick hon ströva fritt. Därefter övervakades varje steg hon tog. Någon utbildning att tala om fick hon aldrig.

Efter giftermålet var de först bosatta hos Alice föräldrar i deras våning i São Paulo där Alice skötte om modern som var sjuk. Detta fortsatte till moderns död i början av 1928. Därefter fick de rå om sig själva: Alice födde två pojkar Ralph (1930-) och Walther Ludwig (1934-). De besökte flera gånger Europa, både i Walthers arbete och på semester.

I december 1934 anslöt sig Walther till nazistpartiet vilket har genererat mycket skrivelser utan att motiven klarnat. Varken då eller senare visade han något politiskt intresse så motivet var förmodligen att visa sin lojalitet mot Tyskland och mot företaget Röchling vars ledare Hermann Röchling var en känd nazist. Alternativt följde han sin bror Pauls exempel. Även denne bodde i Brasilien och hade anslutet sig till nazistpartiet redan 1933. Detta Brasilien-tyska nazistparti och utvecklingen i Europa oroadde myndigheterna till den grad att de inledde

en kampanj mot tysk kultur i allmänhet, som t ex innebar stängningen av tyska skolor, och mot nazister i synnerhet, för att förhindra en befarad brasiliansk *putsch*. I juni 1937 återvände Walther till Tyskland och installerade sin familj hos brodern Ernst. Därefter återvände han till Brasilien för att ordna familjens affärer. Det förefaller ha gällt arvsskiftet efter Alices far. Den 30 november sade han upp sig från sitt arbete med verkan från den 28 februari 1938 men stannade ändå till i juni.

Nazistpartiet förbjöds i maj 1938 men då var familjen Sommerlath sedan länge installerad i Heidelberg. Walther annonserade efter någon som ville köpa hans kvarlämnade egendom och fick kontakt med en judisk affärsman Efim Wechsler (1883-1962). Försäljningen drog ut på tiden. Efter ett par månader flyttade Walther till Völklingen, ett ståldistrikt i Saarland på gränsen till Frankrike, där han arbetade för Röchling-Buderus sex månader. Vid krigsutbrottet evakuerades alla civila Röchlinganställda från Völklingen eftersom det låg i en krigszon. Efter tre månader fick de flytta tillbaka men då hade den civila ståltillverkningen ersatts av krigsmaterielltillverkning för staten. Walther som var försäljare hade inte någon plats i den nya organisationen. Han flyttade till Berlin där han den 24 maj 1939 av Wechsler övertog en mindre mekanisk fabrik Wechsler & Hennig som denne var tvungen att sälja p g a näringsförbudet. Wechsler flyttade därefter till Brasilien. Han tvångsbeskattades och fick inte ta med sig mer än tio RM (cirka 350 kronor) men fick överta Walthers kvarvarande egendom i Brasilien, en del av en kaffeplantage och tre tomter i São Paulo. Enligt en version gav egendomen Wechsler inresevisum och räddade därmed hans liv. Enligt en annan version fick Wechsler sitt inresevisum flera månader innan köpehandlingarna var påskrivna och skulle således ha klarat livhanken oavsett Walther.^{14,15}

Det har diskuterats om Walther använde sig av Wechslers nödläge för att få ett bra pris. Företaget (tillgångar minus skulder) var värderat till 58 tusen Mark, plantagen var värderad till 25 tusen Mark, företagets årsvinst var ungefär sex tusen Mark. Det finns två läger: De som anser att Walther gjorde en vinst på 130 procent och de som anser att köpesumman, fyra gånger företagets årsvinst, var helt normal. Det finns också uppgifter om att plantagen skulle varit grovt övervärderad och således affären ur Walthers synvinkel varit bättre än som framgår. Det som talar emot är att Wechsler och hans dotter efter kriget hade möjligheten att åtala Walther men aldrig gjorde det. Bristen på hämndlystnad tyder möjligen på att den ekonomiska uppgörelsen var till Wechslers fördel. Han öppnade senare en mekanisk verkstad så han slutade i alla fall inte sitt liv i misär.

Under Walther hade fabriken som mest 38 anställda. De bodde i en villa i Fridenau utanför staden. När ytbombningarna av Berlin tog sin början i slutet av 1943 skickade Walther sin äldste son Ralph till Danmark och Alice med yngste sonen Walther jr till Heidelberg. Själv stannade han till 1945 då fabriken brann ned. I början tillverkade den elektriska apparater såsom hårtorkar och även leksaker. Med tiden kom den även att bli underleverantör till krigsindustrin av filter till skyddsmasker, delar till pansarfordon, sikten o dyl. Ansvaret för fabriken gjorde att Walther slapp krigstjänst. I Heidelberg födde Alice ytterligare två barn Jörg (1942-2006) och Silvia Renate (1943-). Hon höll låg profil eftersom Brasilien 1942 anslutit sig till Tysklands fiender. Walther pendlade mellan Berlin och Heidelberg och var faktiskt hemma när Alice skulle föda Silvia. När värkarna började begav de sig till en privat förlossningsklinik ett stycke därifrån. Alice intervjuades senare om Silvias första tid:¹⁶ Hon vägde 3680 gram och amrades i fyra månader. När hon var 7 ½ månad kunde hon säga

¹⁴ Arne Lapidus. "Jag visste inte att köparen var nazist". Expressen, 2010-12-06.

¹⁵ Norberg, 2011.

¹⁶ Franz-Josef Wagner. [Intervju med Silvias mor i "Bild am Sonntag".] I: Svensk Damtidning, 1977:18.

”mamma”. När hon var 13 månader kunde hon gå. När hon var 1 ½ år kunde hon säga hela meningar. En helt normal liten tös således. Namnet kom från två av Alices bröder Silvio och Renato.

Alice delade våning med ytterligare en familj. Heidelberg bombades aldrig men det var ofta flyglarm. Alice, hennes två barn och den andra familjen tillbringade nätterna i husets källare insvepta i filter. Det var iskallt och ont om mat. Situationen var sådan att hon sjönk ner i en djup depression som cirka 1946 behandlades med elchocker. Silvia var efteråt övertygad om att det medverkat till moderns demens.¹⁷ Det är oklart hur länge elchocksbehandlingen pågick. Den tycks med tiden ha ersatts av medicinering. Det dröjde upp i 14-årsåldern innan hon blev medveten om moderns sjukdom, eftersom ingen i familjen ville tala om den. Silvia påstod efteråt det var för att hon skulle skyddas.

När fabriken förstördes den 3 februari 1945 förlorade Walther alla inkomster. Efter krigsslutet försökte han bygga upp den men maskinerna och verktygen hade förts bort av ryssarna (fabriken var belägen i Östberlin) och det fanns ingen efterfrågan på produkterna. Situationen var uppenbarligen desperat men ingen i familjen har velat berätta på vilket sätt de klarade sig. Av vänner från den tiden får man intrycket att de sålde av inventarierna, svalt, skuldsatte sig och levde på släktens bekostnad.

2017 offentliggjordes ytterligare några uppgifter. Vid krigsslutet var Walther aktiv i en räddningsoperation för att smuggla judiska flyktingar till Sverige. Eftersom det skedde mot betalning antas han ha gjort för att försörja familjen. [”Mötet om Silvias pappas förflutna”. Expressen 2017-07-29.]

Ljuspunkten var att det Brasilien-nazistiska partiets medlemsförteckning var på avvägar. Familjen hamnade i ett uppsamlingsläger, en gammal fabrikslokal i Bedberg i den brittiska ockupationszonen, där det fanns en stor grupp med argentinsk och brasiliansk anknytning. Där anslöt sig äldste sonen Ralph som hade gått till fots från Danmark. 1946 fick Walther ett intyg från ockupationsmyndigheterna att han inte var nazist och utsågs till talesman för dem som ville hem. Walther skickade Ralph och en kamrat till denne med en namnlista till brasilianske militärattachén i Berlin och pojkarne lyckades efter stora umbäranden överlämna den i rätta händer. I början av 1947 skickade de brasilianska myndigheterna en båt och Sommerlaths flyttade tillbaka tillsammans med de övriga. Den 1 mars 1947 anlände de till Rio de Janeiro efter 28 dagars resa.

Biljetterna bekostades av Alice familj, med ingifta och barn nu omkring 60 personer. I början fick Sommerlaths bo på hennes morbrors hacienda utanför São Paulo. Röchling bedrev vid det här laget inte längre någon verksamhet. Walther arbetade inledningsvis för ett företag Insubra som bl a representerade svenska Uddeholm. Arbetsuppgifterna varierade och det var mycket resor. 1949 startade Uddeholm ett eget dotterbolag Uddeholm do Brazil förkortat UBRA där Walther blev VD för försäljningsavdelningen. Familjen var åter på grön kvist.

*

De kom att stanna ytterligare tio år i Brasilien. Silvia vistades växelvis på släktgården Fazenda Belmonte nära Rio Claro, São Domingos nära Toledo-Paraná eller Alvejar nära Cambara-Paraná (många bud) och i familjens villa i São Paulo. Livet på landet var idel ljusa minnen. Skollovet var tre månader. Hon blev en skicklig ryttare. De jagade varandra på

¹⁷ Tommy Schönstedt. ”Elchockerna skadade mamma.” Expressen, 2012-03-22.

hästryggen och lekte cowboys & indianer. Hon samlade intressanta stenar som hon slog sönder i jakt på bergkristaller. De hjälpte till att plocka kaffeböner och dök i dem i torkladan. Som flest var de 37 kusiner samtidigt på besök men normalt var det cirka 20. Mormor höll ett strängt regemente. Hennes morbror drev en skola för de anställdas barn. Silvia hjälpte ibland till som ”mini-lärlarinna”.

Tidpunkten för födelsedagen, dagen före julafton, var inte så bra varför födelsedagsfirandet flyttades till den 23 juli. När även Jörg börjat i skolan kände hon sig ensam om dagarna och tjtade på mamma Alice om en lillasyster. I stället fick hon en kapucinerapa till lekkamrat som hon döpte till Micki. Han var en present till föräldrarna från en missionär som tack för att de skänkt mediciner till deras station i Amazonas. Micki var full av uppåtåg. Han brukade gömma sig för att sedan hoppa fram och överraska henne. Micki stökade även till i huset. Silvia tyckte om att berätta hur det tog 14 dagar att ställa i ordning mor Alices rum efter det att Micki varit i farten med hennes sminkbord.¹⁸

Walther var mycket fäst vid sin dotter: ”Jag vet inte hur många kvällar jag suttit vid Silvias sängkant och läst sagor för henne. Allt medan hon andäktigt tog emot varje ord. Så småningom övergick jag till att läsa högt för henne ur andra böcker – jag kommer fortfarande ihåg att hon aldrig kunde få nog av Robinson Crusoe. Det där intresset för Robin Crusoe var säkert det enda en smula pojktunga draget jag någonsin funnit hos Silvia. Hon brukade till exempel aldrig slåss med sina tre bröder eller leka några vilda lekar.”¹⁹ Detta med att Silvia aldrig slogs förefaller dock ett missförstånd från Walthers sida. Silvias egen version är:

Jag har tre bröder, alla äldre än jag. Jag är yngst och enda flickan. Mina föräldrar lade sig verkligen vinn om att inte göra skillnad mellan oss. Men ändå – jag var flicka, jag var svagast. Hamnade någonstans i bakgrunden. Den bror som var näst mig i ålder [Jörg] bråkade jag mycket med. Vi slogs faktiskt ofta och han var ju den som vann. Så en dag talade jag med mamma om det här. Hon sa: Försök förstå honom! Varför använda samma våldsmetoder som han för att få det som du vill? Försök på ett annat sätt i stället!

Mina föräldrar lade sig aldrig i våra barnkammarbråk, men just det här tillfället kommer jag ihåg. Försök förstå varför den andre handlar som han handlar, varför jag själv gör som jag gör. Vilka är hans argument, vilka är mina? Hur skall jag få gehör för dem? De tankarna har följt mig genom åren.²⁰

Efter avtyskningskampanjen var det ont om tyska skolor. Silvia gick först i lekskola. 1950 började hon i en f d tysk flickskola Colegio Viscondo de Porto Seguro, nu tvåspråkig med undervisning på portugisiska och tyska. Ungefär som hemma där hon talade tyska med pappa och portugisiska med mamma och bröderna. (Alice hade lärt sig en del tyska på egen hand men grammatiken och uttalet var uselt.) Skolans undervisning i utländska språk började tidigt och omfattade latin, franska och engelska. Hon fick extralektioner i tyska varje vecka. Pedagogiken bestod av utantillplugg. Straffet om man gjorde fel var att skriva 10 sidor glosor. Silvia skrev ut dem på maskin – inte så populärt. Många skolkade men inte hon. Hennes bästa ämne var musik, de övriga betygen var slätstrukna. Hennes föräldrar såg till att hon fick extralektioner i dragspel. ”Först tyckte jag det var avskyvärt men sedan upplevde jag det som

¹⁸ Svensk Damtidning, 1977:1.

¹⁹ Svensk Damtidning, 1978:36. [Intervju med Walther Sommerlath.]

²⁰ Elisabeth Frankl. Strängt personligt: Silvia – här berättar hon öppet om sig själv och sitt nya liv. Expressen, 1977-05-19.

spännande även om mitt spel var mycket ojämnt.”²¹ Dragspelandet upphörde dock snart. Andra fritidsnöjen var teckning och handarbete. Hon måste även ha tagit danslektioner. Hon hade en krets av väninnor.

Skolans främsta uppgift tycks ha varit att sätta pli på vildbasare. Rektorn: ”Det var en hård skola Silvia hade placerats i. Man fick lära sig att klä sig ordentligt, sitta i bänkarna samt vara artig.”²² Självständig tankeverksamhet var inte något som skolan uppmuntrade. Det finns dock en rolig historia från när Silvia var 11 år:

På den tiden förekom hemuppsatser. Jag [en av Silvias klasskamrater] minns inte längre vad vi fått för ämne och varför Silvia som var en duktig elev, inte gjort sin hemuppgift.

Nu var det så att läraren brukade låta en och annan läsa upp sin uppsats, och eftersom timmen inte alltid räckte till, brukade uppsatsböckerna samlas in nästa dag. Silvia hade förstås tänkt sig att hinna skriva uppsatsen till dess, men hon hade otur, hon blev den första som ropades upp för att läsa sin uppsats.

Eftersom jag visste att hon ingenting skrivit blev jag stel av förvåning när Silvia utan att blinka grep uppsatsboken, reste sig och började läsa upp sin uppsats, flytande och i elegant stil. Läraren nickade nöjt. Silvia hade än en gång dokumenterat sin författarbegåvning.

Hon hade kommit nästan till slutet, när läraren plötsligt inte uppfattade några ord. Han bad henne ta om sista meningen. Silvia blåddrade tillbaka, men nu övergavs hon av gudarna. Hon tappade bort sig, började stamma, helheten försvann. Inte att undra på – när läraren bad att få se vad hon skrivit fann han bara tomma vita blad. Silvia hade föredragit sin kanske bästa uppsats direkt ur huvudet.²³

Silvias egna skolminnen handlade om mobbning:

Jag gick i skola i Brasilien, i en klass med både pojkar och flickor. Pojkarna var ju så mycket högljuddare och starkare än vi flickor. Det var ett ständigt maktspel mellan oss, och det har jag tydliga minnen av. Där fanns särskilt en flicka som jag aldrig glömmer. Hon var inte speciellt vacker, och inte speciellt bra i skolan. Och så hade hon det svårt hemma, särskilt med sin pappa – och det visste vi alla om.

Först stötte pojkarna bort henne, och sen blev det automatiskt så att också flickorna gjorde samma sak. Jag var i 11-12 årsåldern, jag minns hur jag reagerade mot det där. Att jag försökte få henne tillbaka till oss. [Jag stod emot hela klassen då. Det var väldigt känsligt och jag blev så arg att man gjorde så här. Till sist blev hon accepterad och det kändes skönt. Det var en svår tid.²⁴] Det där har jag inte kunnat glömma. Om nu en grupp, pojkar i det här fallet, stöter ifrån sig en människa - varför skall då också en annan följa efter och göra samma sak? Vad var det egentligen som hände? Jag tänkte mycket på det under åren som följde.²⁵

²¹ Michael Jägerblom. Silvia besvarar läsarnas frågor. Året Runt, 1993:51.

²² Håkan Mattson. Med Silvia i Brasilien. Expressen, 1984-04-05.

²³ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976, nr 20-26.

²⁴ Stina Dabrowski. Stina möter Silvia. SVT1, ”20:00 Special”, 1986-06-19, kl 20:00-21:00.

²⁵ Elisabeth Frankl. Strängt personligt: Silvia – här berättar hon öppet om sig själv och sitt nya liv. Expressen, 1977-05-19.

På slutet hade Silvia kommit i puberteten och fick finna sig i att ständigt övervakas av sin far och sina bröder oavsett om det var promenad, bio, dans eller regattor. Med tiden lärde hon sig hantera det. Silvia hade ett officiellt privatliv och ett hemligt privatliv. Övervakningen lättade något när de två äldsta bröderna försvann till Tyskland för sin vidareutbildning. Silvia påstod efteråt att de var ”svartsjuka, avundsjuka eller hur man nu skulle uttrycka det”²⁶ för all uppmärksamhet hon fick. En kontroll av årtalen visar att det måste ha varit Walther jr som stod för den mesta av övervakningen. Förhållandet mellan honom och Silvia tycks därefter aldrig riktigt ha hämtat sig.

Biobesöken handlade ofta om Hollywoodstjärnan Linda Christian. Silvia vurmade till den grad för Linda att hon t o m själv kallades för Linda av klasskamraterna. Linda hade en bakgrund som förmodligen tilltalade Silvia. Hennes far var i oljebranschen och ambulerade världen runt. Linda kom att behärska sju språk, hade innan skådespeleriet ett antal avbrutna universitetsutbildningar bakom sig och var mycket känd för sitt äktenskap med Tyrone Powers. Dessutom var hon världens första Bondbrud i TV-versionen av Casino Royale.

Silvia påstod sig ha lärt mycket av sin mor, hennes sätt att leda sin familj genom svårigheter och problem utan de märkte hur det gick till. Det var sällan konflikter i familjen och de som förekom bilade hennes mor snabbt. Alice råd till dottern var ”Gå aldrig till sängs som ovänner.” – ”Hon är en skicklig diplomat. Det var inte så att hon kompromissade för kompromissens skull”, sade Silvia efteråt. Det var strategisk uthållighet som gällde. ”När jag var liten berättade min mor om två grodor, som råkade ramla ner i en skål med mjölk. Den ena inser snabbt att det inte finns någon räddning. Han halkar bara ner – och drunknar. Det är pessimisten. Den andra däremot ger sig inte, han sparkar och sparkar och till sist blir det smör – och så hoppar han ur!”²⁷ – ”Sina föräldrar beskriver hon som två världar. Fadern var den mer auktoritära, modern var mjuk och mera tolerant, och de kompletterade varandra mycket bra. – Någon sa en gång att min far var huvudet, medan min mor var halsen som vände huvudet...”²⁸

Hösten 1957 blev Walther befordrad till försäljningschef vid Uddeholms Tysklandsfilial i Düsseldorf. Sommerlaths flyttade ytterligare en gång sina bopålar. De kände sig vid det här laget som världsmedborgare eller rotlösa kosmopoliter med allt vad det innebär. Familjen var enda fasta punkten i tillvaron. Silvias avsked från skolkamraterna var känslofyllt. Hon firades med ett sambaparty. Klassen följde henne också till flygplatsen och vinkade av. Walther ville mildra kulturchocken genom en lång resa: ”Vi reste över hela Sydamerika, Haiti, Havanna, Yukatan och Acapulco – sedan blev det New York och London, Paris, Stockholm, Heidelberg... sammanlagt tog resan säkert bortåt två månader.”²⁹ Walther påstod att de faktiskt besökt Stockholms slott men att det den dagen inte var någon visning.

Vid ankomsten sattes Silvia i en lutheransk internatskola, Elisabeth von Thadden Schule, för att lära sig tyskt uttal och för att vara ur vägen. Där tillbringade hon knappt två terminer, sju eller åtta månader, och tyckte uppenbarligen miljöombytet var mycket spännande. Eftersom skolan var belägen i Heidelberg fanns det gott om släktingar att besöka och hon hade mycket att ta igen. Hon hade t ex läst aztekernas och inkafolkets historia men inget om Europas historia. Pedagogiken var baserad på projektarbeten, helt annorlunda mot vad hon var van vid

²⁶ Stefan Mehr. Intervju med drottning Silvia. MånadsJournalen, 1993:12.

²⁷ Omar Magnergård & Anna Lena Wik-Thorsell. 50-årsdagen närmar sig. Svenska Dagbladet, 1993-12-19.

²⁸ Helena Wiklund. Drottning Silvia i öppen hjärtig intervju. Svensk Damtidning, 1993:49.

²⁹ Elisabeth Reich. Intervju med Walther Sommerlath. Året Runt, 1976:49.

och mycket krävande. ”Hon var en mycket intelligent och mycket ambitiös elev. Kanske var hon i livligaste laget när hon kom hit, för hon hade ett snabbt temperament och var väl också van vid en mer frigjord och högljudd ton från sin skola i Brasilien. Men hon gled förbluffande fort in i stilen här.”³⁰ Hon bodde inte hemma utan på ett elevhem ”Park Haus” på skolans område. Fyra flickor i samma rum. Det finns uppgifter om att hon trots allt skall ha haft anpassningssvårigheter. Eftersom de ansvariga vägrade uppge för journalisterna vilka som varit hennes klasskamrater blev det aldrig utrett. Kanske utsattes hon för mobbning. Hon var inte som de andra. Från Brasilien var hon van vid oannonserade besök och fann det onaturligt med den tyska ritualen att först ringa.

Silvia skulle även genomgå konfirmationsundervisning. Familjen Sommerlath berömde sig för sin religiösa tolerans. Denna tycks dock till stor del bestått i att undvika att ta ställning. De fyra barnen Sommerlath tillhörde den protestantiska kyrkan men besökte även tillsammans med sin mor den katolska mässan. Detta fortsatte i Tyskland. Mest som en förnsak. Silvia påstod senare att mamma Alice hade blivit utesluten ur katolska kyrkan eftersom hon inte låtit döpa barnen katolskt. Svårt att bedöma saken. Förmodligen var det den lindrigare graden av bannlysning som innebar förbud att ta emot nattvarden – men som kunde hävas om man visade ånger.

Silvias kristendomsundervisning var så eftersatt att hon i Tyskland fick privatundervisning för att komma ikapp. Hon tog inte nattvarden förrän vid 15, två år senare än brukligt. Hon instämde efteråt i att det var väl sent, men, tillade hon, mognar man sent så gör man det. Inget att göra något åt. (Senare uppgifter tyder snarare på en identitetskris åren 1957-1959. Hon gick igenom en period av frågor: ”Varför är jag här?” – ”Vad gör jag här?”. Svaren, så långt sådana frågor kan besvaras, tycks hon ha fått under diskussioner med skolkamraterna, med föräldrarna och på konfirmationsundervisningen. Möjligen gled det över i ett tonårsuppror. Hon tyckte att lärare och föräldrar bestämde för mycket över henne. Att hennes väg hade stakats ut av andra. Hon kände sig instängd. Ibland rent bokstavligt eftersom föräldrarna inte släppte ut henne. Hon längtade tillbaka till sommarloven på hästrygg i Brasilien.³¹) Inte heller Alice förefaller ha trivts i sitt nya hemland, långt bort från släkt, vänner och bekanta. Hon var ofta i sitt gamla hemland på resor, kanske anledningen till att Silvias bröder lade sig i så mycket. Hennes hälsa var vacklande. Hon hade besvär även med hjärtat. Enligt en uppgift flyttade familjen till Tyskland därför att hon inte längre tålde den brasilianska värmen.

I gymnasiet gick Silvia på den kommunala flickskolan Luisenschule hemma i Düsseldorf på en praktisk socialpedagogisk linje. Huvudämnena var språk, musik och barnuppfostran. Hon talade bra tyska med en pikant dialekt men stavningen var fortfarande usel. Hon studerade engelska och franska. Skolan ordnade insamlingar för behjärtansvärda ändamål. I ett fall till ett konvalescenthem för mödrar. Silvia pratade sig in på en lyxrestaurang där hennes portugisiska imponerade stort på ett sällskap turister. Det blev mycket pengar i insamlingsbössan.

I studierna ingick två månader praktiktjänstgöring på spädbarnshem, där de fick se hur en förlossning gick till, och på ett barnhem för utvecklingsstörda barn. Hon visade gott handlag. Hemma praktiserade hon sina kunskaper på sin guddotter, brodern Ralphs dotter Carmita, som tidvis bodde hos Silvias föräldrar. Hon ömmade även för en speciell lekskola. ”Just där fanns nämligen barn med svåra hemförhållanden, barn som var disharmoniska och trasiga och mer än andra behövde någon som tog sig tid med dem. Efter arbetstidens slut brukade Silvia

³⁰ Bo Hanson. Nu blir det dragspel på slottet. Allers, 1974:11.

³¹ Magnergård, 1998. [Intervju med drottning Silvia.]

stanna kvar, läsa med barnen, tala med dem, försöka ingjuta hos dem lite av den kärlek och värme och omtanke hon själv fick möta i sitt eget hem. Alldeles särskilt tog sig Silvia an en liten pojke som råkade vara sjukligt tjock. Han befann sig utanför all gemenskap, alltid ensam och ledsen, och Silvia var kanske den förste vuxna människa som helhjärtat ägnat sig åt honom. Nästan dagligen brukade hon ta den där pojken hem till sina föräldrar, sitta med honom i sitt rum, och försöka ge honom en smula självförtroende.”^{32,33} Eftersom hans lärare försummat honom kunde han inte ens skriva ordentligt. Silvia lärde upp honom så gott det gick. Hon praktiserade på en Montessoriskola. Ett tag övervägde hon en sådan karriär men så kom språkstudierna emellan.

Walthers affärsbekanta hade ett mycket positivt intryck av familjen: ”De är båda [Walther och Alice] ovanligt trevliga sällskapsmänniskor. Mest kontakt har jag haft med Alice Sommerlath som brukade följa sin man till Sverige. Hon är en förtjusande person, pigg och glad.”³⁴ – Silvia var i Sverige 1952, somrarna 1958-60 och inför Walthers pensionering 1967 (han pensionerade sig 1968). ”[Hennes dotter] Silvia var verkligen en ovanlig flicka, helt olik alla andra. Exceptionellt väluppfostrad och artig med en enorm utstrålning. Hon charmade alla redan från början.”³⁵ Silvias bror Walther jr tyckte det fanns släktdrag: ”Silvia är lik mamma till utseendet och även till sättet. Hon är livlig och temperamentsfull, men också mycket behärskad.”³⁶ Skolkamraten Edna Läschenal: ”Vi brukade sitta alldeles förundrade och lyssna till Silvia när hon kom hem på höstarna efter sommarlovet i Sverige. För oss som bodde i en hård, bullrande, smutsig industristad lät det som en dröm att höra om hennes äventyr i tjocka skogar, bland kor och hästar och hur hon badade i klarblå sjövattnen. Silvia lärde sej svenska relativt bra och brukade retas med oss genom att tala svenska när hon skulle säga hemligheter.”³⁷

Silvia utmärkte sig även för humör och rättspatos: ”När någon lärare utsatte henne själv – eller någon klasskamrat – för orättvis behandling kom hennes sydländska temperament fram. – Då kunde hon riktigt explodera säger Beate [Middelschulte] och skrattar.”³⁸ Skolkamraten Edna Lüschenal: ”Silvia minns jag som en ovanligt sprallig och kul flicka. Hon hade svårt att sitta stilla, det skulle alltid hända saker. Silvia var verkligen annorlunda än vi andra. Vi gick ju i en mycket ansedd skola med nästan enbart familjeflickor. Silvia var lite som 'ett svart får'. Hon kunde svära och säga ifrån, det skulle vi aldrig ha vågat. Oj, vilket temperament hon hade. En gång skällde hon ut sin historielärare för att han ifrågasatte Tysklands skuld i andra världskriget. Läraren undrade om hon inte var tyska, men då svarade Silvia att hon var världsmedborgare, det minns jag än i dag.”³⁹

Kanske var det i samband med att skolan visade en film om Anne Frank. Förmodligen George Stevens version från 1959 med Millie Perkins i huvudrollen. Filmen väckte debatt och Simon Wiesenthal har berättat att han åkte omkring på skolorna vid denna tid och t o m lyckades övertyga en klentrogen skolklass om att jedeförföljelserna ägt

³² Kristina Walden, Intervju med Silvias bästa väninna Beate Middelschulte. *Hemmets Journal*, 1976:16.

³³ *Svensk Damtidning*, 1978:36. [Intervju med Silvias barndomsvän Beate Middelschulte.]

³⁴ *Svensk Damtidning*, 1976:13. [Intervju med Anne-Marie Druid, gift med försäljningschefen Olle Druid i Uddeholm AB.]

³⁵ *Svensk Damtidning*, 1976:13. [Intervju med Anne-Marie Druid, gift med försäljningschefen Olle Druid i Uddeholm AB.]

³⁶ *Svensk Damtidning*, 1976:13. [Intervju med Walther Sommerlath jr.]

³⁷ Sten Hedman. Det började med ett möte på flygplatsen. *Damernas Värld*, 1976:10.

³⁸ Kristina Walden, Intervju med Silvias bästa väninna Beate Middelschulte. *Hemmets Journal*, 1976:16.

³⁹ Sten Hedman. Det började med ett möte på flygplatsen. *Damernas Värld*, 1976:10.

rum genom att leta reda på den polisman som avslöjade Anne Franks gömställe för tyskarna.

Övervakningen hemifrån var fortsatte hård. Bröderna studerade visserligen i Berlin men var hemma över helgerna så att de kunde följa henne till och från danser, film, teater och opera. Senast kl 10 skulle hon vara hemma. Detta med modern barnuppfostran och frihet under ansvar hade helt gått familjen Sommerlath förbi. Två klasskamrater beskrev situationen. ”Hon hade faktiskt rätt stora svårigheter ibland. Hon var så helt annorlunda, så mycket hårdare hållen och lite utanför gänget. Kanske just därför tyckte vi alla synd om henne och ville hjälpa henne – framför allt med tyskan. ... Luisenschule var enormt småborgerlig. Ingen av oss så mycket som tittade på ett läppstift och vi klädde oss som små nunnor. Silvia var utan tvivel den naivaste och mest oerfarna av alla – hon fattade inte ens hur vacker hon själv var. ... Silvia älskar dans. Men eftersom hon aldrig fick dansa med pojkar – under gymnasietiden alltså – lade hon alltid på skivor när vi flickor kom på besök. Vi tyckte till sist att det rätt fånigt, för vi hade ju börjat dansa med pojkar. ... Skillnaden mellan henne och en normal svensk kvinna i samma ålder är så stor att ni antagligen inte ens kan fatta det.”^{40,41} Detta förefaller vara något av en överdrift. Enligt andra källor uppvaktades Silvia flitigt under festerna borta och det var mycket utlandsresor. På vintern skidorter, på sommaren badorter. Hon besökte Berlin. Pappa Walther var orolig för att hon skulle somna på tunnelbanan och hamna i Östberlin. Sommaren 1961 var hon i London på skolexkurs. ”Under de här utlandsvistelserna träffade också Silvia de ’rätta’ människorna.” Hon var medlem av den exklusiva tennisklubben Rochus där hon var eftersökt som mixed-partner. I São Paulo hade hon aldrig varit på teater eller opera men det tog hon igen under gymnasiet. Hon fick pianolektioner. Hon skötte om rabatterna i familjens trädgård. Hon tecknade och intresserade sig för allt vad inredning hette. Ett tag ville hon bli arkitekt. Hon tog hand om grannbarnen som extrainkomst.

Silvias föräldrar umgicks föga med grannarna. Förmodligen tyckte de sig inte ha så mycket gemensamt med dem. Sommerlaths uppfattade sig som borgerlig adel. De hade snäppet bättre ekonomi: villa med egen trädgård, mycket hushållsmaskiner o s v. Walther var sällan hemma och Alice höll sig undan. Silvias bröder var däremot allestädes närvarande och följde henne vart hon gick. Hon fick inte ens sola i baddräkt i trädgården utan att någon av bröderna satt bredvid och vaktade henne. Silvia hade efteråt svårt att bestämma sig för vem av föräldrarna som varit strängast. Walther var sträng på tyska. Alice på brasilianska. Båda hade efteråt dåligt samvete. Alice verkar ha hoppats på ett ”brasilianskt” bröllop. Dottern förefaller dock ha haft sina dubier. Kanske inte om äktenskapet som sådant men väl om kvinnans plats inom det ”brasilianska” äktenskapet. Klasskamraterna hade många hetsiga diskussioner för att ingjuta lite germansk kvinnokraft i sin ”brasilianska prinsessa”. Silvia har efteråt förnekat att hon skulle vara någon form av feminist. Kanske det. Men hon har definitivt påverkats av den.

Syskonen höll kontakt även efter det att alla lämnat hemmet. Tidvis ringde bröderna henne dagligen från sina arbete i Bryssel, Paris och Köln. När de träffades hade de väldigt roligt. Alla var musikaliska, särskilt äldste brodern Ralph som enligt Silvia kunde spela vad som helst på vilket instrument som helst, och de underhöll varandra med sång och spel. Silvias tidigarelagda födelsedag den 23 juli firades med sång och presenter, en portugisisk version av ”Happy birthday”. Senare sjöng de den i telefonen ”Parabens a você, nesta data feliz ...”. Stor födelsedagstårta hörde till. Deras ”Kätchen” (lilla Kissemissan) firades alltid grundligt. Samkvämet tycks dock aldrig ha handlat om intellektuella diskussioner eller personliga

⁴⁰ Ulf Nilson. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-17. [Intervju med klasskamraten Ulrika Stage.]

⁴¹ Ulf Nilson. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-18. [Intervju med klasskamraten Gisela Voss.]

förtroenden. Familjen Sommerlath diskuterade aldrig religion, politik, kultur eller kärlek. Allt var minerad mark.

Skolkamrater har berättat att Silvia tidigt fascinerades av prinsessan Elisabeth av Österrike-Ungern och hennes öde. Förmodligen på grund av de omåttligt populära filmerna om henne vid denna tid med Romy Schneider i huvudrollen som ”Sissi”. På en skolresa till Wien 1962 besökte skolklassen det kejserliga palatset och Silvia blev stående helt trollebunden framför prinsessans porträtt. Det är svårt att förstå Silvias senare förhållande med Carl Gustaf och svenska folket utan denna gemensamma bakgrund av mediala ”prinsessdrömmar”.

I skolan var Silvia främst intresserad av språk. Dock blev det godkänt även i matematik, fysik och kemi. Ett tag ansvarade hon för fysiksalen. Studentbetygen 1963 var medelmåttiga, drygt 3 i snitt på en skala 1-6. I den muntliga delen kom Silvia upp i sitt sämsta ämne som var tyska. Hon fick deklamera en Goethedikt och sedan analysera den. Publiken var 30 lärare och censorer. Det var rent ohyggligt. Efteråt gick alla nykläckta studenter på konditori, de var 11 stycken, drack kaffe och grät ut mellan bakelserna. ”Vi var 19 år, men barnsliga som 12-åringar” kommenterade en klasskamrat långt efteråt. Lokaltidningen Rheinische Post intervjuade dem om vilket yrke de hade tänkt sig. Nio ville bli lärarinnor, bland dem Silvia. Mer än så lär vi aldrig få veta. Silvia tycks ha tagit kontakt med samtliga sina fyra lärare och klasskamrater och bett dem hålla tyst om hennes skolgång, betyg och allting annat.

Efter studenten tillbringade Silvia åtta månader i Brasilien. I Brasilien bodde hon hos sin moster Nadyr de Toledo Braga i São Paulo och hos sin kusin Marilla Braga de Toledo i badorten Guaruja utanför Santos. Dessa ordnade fram ett antal kavaljerer som både var trevliga, såg bra ut och hade pengar men Silvia var ointresserad. Det föreföll hennes släktingar som om hon väntade på någon särskild, oklart vem. Det är oklart vad hon gjorde.

Kusin Marilla: Det var något alldeles åtskilt med henne redan när hon var liten flicka. Hon var så oerhört söt och älsklig – ”amorosa” som man säger här i Brasilien. Men samtidigt så seriös, så koncentrerad. Men det var på ett riktigt sätt utan att ett ögonblick göra avkall på sin kvinnlighet och detta säger jag inte därför att hon är min kusin och en av mina käraste vänner. Det är helt enkelt så att Silvia är en unik personlighet, kanske till viss del beroende på hennes blandning av tysk hjärna och disciplin å ena sidan och brasiliansk sötma och hjärta – ”coração” – å den andra. Vi tror att intellekt och disciplin är sidor som svenska folket redan känner till och respekterar. Vi betvivlar inte heller att svenskarna är ett folk med hjärta. Men ”coração” är något alldeles speciellt, en värme i personligheten som föds ur vårt soliga klimat. Den värmen har Silvia, och vi hoppas att svenska folket kommer att älska henne speciellt just för den...⁴²

Vad som hände efter återkomsten är också oklart. Hon skall ha gått hushållsskola. Under sommaren semestrade hon på Mallorca tillsammans med några väninnor. Kanske ställde pappa Walther därefter ultimatum:

Personligen är jag en ytterst självständigt människa och jag har satt en ära i att uppfostra även mina barn att bli så absolut självständiga som möjligt. Jag har alltid sagt till Silvia att bara hon själv kan forma sin egen tillvaro. Inte minst när det gäller kärleken.

⁴² Margareta Hernberg. Hemma hos Silvias släkt i Brasilien. Husmodern, 1976:17.

[Min hustru hade ingen yrkesutbildning] men när det gäller min dotter Silvia och hennes framtid, var jag alltid mycket bestämd. Jag framhöll för henne att jag ansåg det bäst för en flicka att skaffa sig en bra utbildning. Man vet aldrig något om morgondagen.⁴³

Hösten 1964 flyttade hon med föräldrarnas tillstånd till München där hon gick en utbildning i affärskorrespondens, stenografi m m. Hon var inneboende hos bekanta, en familj Blase, vilket pappa Walther hoppades var en garanti att hon skötte sig. 1965 började hon på en utbildning i spanska vid Dolmetsch Institut i München, en privat yrkesförberedande språkskola, enligt en överifierad uppgift på inrådan av brodern Walther jr som även han var mycket språkbegåvad. Skolan undervisade vid denna tid i tyska som främmande språk och i engelska, franska, spanska och italienska. Utbildningen varade fyra år och förefaller ha varit för ett arbete som översättare, hotellvärdinna eller för resebyråbranschen. Hon avråddes från att fortsätta med en påbyggnadskurs för simultantolkning som skulle ha varit det femte och avslutande året. (Det skulle ha inneburit simultantolkning mellan två för henne främmande språk. Silvia var aldrig helt bekväm med tyskan.) Delar av undervisningen ägde rum i Spanien i Alicante och Barcelona.

Från 1967 delade Silvia en tvårummare, 70 m² för 300 DMK, på Ainmillerstrasse i centrum av staden med ytterligare två studenter. En av dem ekonomistuderande Antje Albrecht: ”Silvia blev kocka på ’skutan’. Än i dag vattnas det i munnen på Antje när hon tänker på Silvias kinesiska rätter med sötsur sås ’som vi naturligtvis åt med pinnar’. – Vi satt på orientaliskt vis på golvet. Oförglömligt är ett party som Silvia arrangerade. Hon gjorde små gubbar av apelsiner och på dem stod pojarnas namn på små sköldar och när man lyfte på dem hittade man flickornas namn. När de här placeringskortet var utdelade serverade Silvia oss allesammans i en orientalisk kostym. Det var så typiskt för henne.”⁴⁴ Silvia var även bra på paella med musslor. Hon hittade på en massa egna recept för just musslor. Förmodligen för att de var så billiga att hon åt dem dagligdags. Våningen saknade centralvärme så det var urkallt om vintern. De lade sig tidigt, drog täcket över sig och pratade.

Uppgifterna om Silvias klädintresse skiljer sig. Hon verkar varit något av en borgerlig bohem, snygg klädd i arbetet, avspänd utanför. ”Silvia har aldrig varit någon ’typisk modern studentska’ i jeans och pullover. ... Hon har alltid föredraget kappor med pälskrage framför pälsar. Hon väljer sportiga, eleganta, dyra kläder.”⁴⁵ Jeanskläderna var gärna uppiffade med glada broderier. Mot slutet av studierna tog Silvia på sig en massa extrajobb som värdinna på mässor, modeveckor och kongresser för att finansiera garderoben och semestrarna.

Efter examen 1969 vistades hon i London och Spanien för uttalets skull. Därefter arbetade hon som tolk på olika kongresser. Det finns uppgifter om att hon ett kort tag var flygvärdinna på rutter till Syd-, Central- och Nordamerika alternativt reste i tjänsten. Uppgifterna har inte gått att verifiera. Möjligen är det en sammanblandning med långresan 1957. I början av 1970 fick hon arbete på Argentinska konsulatet i München. Betalningen var visserligen usel, 1500 kr/mån, men hon bodde billigt = trångt, Silcherstrasse 8 i norra delen av staden, Schwabing, ett krypin på 35 m² inkl kokvrå och lyckades t o m spara en slant. Pengarna räckte även till körkort och en begagnad Volkswagen. Hennes chef på konsulatet Carmen Möller, enligt henne själv vicemamma för Silvia, rekommenderade henne att söka något annat än kontorsarbete. ”Silvia passade inte för kontorsarbete. Hon kunde inte sitta stilla, så jag sa

⁴³ Elisabeth Reich. Intervju med Walther Sommerlath. Året Runt, 1976:49.

⁴⁴ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

⁴⁵ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

alltid till henne att skaffa sig ett representationsarbete ute bland folk.”⁴⁶ Konsuln hade en avspänd syn på verksamheten. Det var många trevliga luncher. Möller sörjde att hon inte hade kvar bilderna som visade när hon och Silvia körde omkring honom i en skottkärra under Oktoberfesten 1970.

*

Eftersom Silvia till den grad mörkat sitt liv de 10 åren efter studentexamen går det rykten om hennes kärleksaffärer under denna tid. Hennes första kända förhållande var med friherre Gerd von Brandenstein, en vän till familjen Blase, som studerade nationalekonomi. Han och Silvia hade ett diskret förhållande 1965-1967 då det självdog på g a de långa avstånden. Silvia bodde i München och Brandenstein i Frankfurt dit det var över 30 mil. Sedan flyttade han till Bochum dit det var över 60 mil. Hennes andra förhållande var med jur stud Michael Hahn som hon kände sedan tidigare. Det varade 1967-1970. Hahn förklarade brytningen med att ”Vi var lite för olika för att gifta oss. Medan Silvia utvecklade allt starkare husmorsskvaliteter och helst ville vara hemma om kvällarna, ville jag på den tiden inte binda mig.”⁴⁷ En senare version var att ”Silvia behövde tid för [att hitta] sig själv”.⁴⁸ Hennes tredje förhållande 1970-1973 var med juristen Wolf Auler. Enligt en obekräftad uppgift var de förlovade och skulle gifta sig. Efter det att Silvia träffade Carl Gustaf svalnade förhållandet betydligt men fortsatte.

Vid tidpunkten för studentexamen var Silvia romantiskt lagd men oerfaren. En klasskamrat: ”Den Silvia jag kände vid 19 år skulle aldrig flirta med någon. För henne måste det vara blodigt allvar.”⁴⁹ Mamma Alice fick frågan ”Har ni gett er dotter sexualupplysning?” och svarade ”Nej. Sånt har vi aldrig talat om. Det hon vet har hon säkert fått reda på i böcker. Hon har aldrig frågat mig om sådana saker.”⁵⁰ Det finns ett efterhängset rykte om en uppvaktning från brodern Jörgs klasskamrat ishockeyspelaren Jürgen Breidenbach men den har aldrig kunnat bekräftas.

*

Silvias arbete på konsulatet ledde till att hon intresserade sig för den kommande olympiaden som skulle äga rum i München mellan den 26 augusti och den 10 september 1972. ”Konsulns tyska var så dålig att Silvia fick följa med och tolka under förberedelserna för Argentinas deltagande i München 1972.”⁵¹ Silvias granne Jürgen Schröder var juridiskt ombud för den lokala OS-kommittén. Vid en mottagning på konsulatet presenterade han henne för ordförande i den tyska olympiska organisationskommittén Willie Daume. Silvia frågade honom efteråt om det var idé att hon sökte en tjänst. Schröder svarade att det skulle hon absolut göra.

Organisationskommittén bedömde att det behövdes 1648 värdinnor i olika funktioner. Man annonserade. Fram till mars 1971 fanns 8000 sökande till tjänsterna. Cirka en tredjedel av de sökande var från München. Silvia anställdes i mars eller april 1971 på avdelning IX B ”Hostesses and visitors service”. Avdelningschef var det österrikiska f d skidesset frau Doktor Emmy Schwabe. Anställningskraven var att utöver sitt hemspråk behärska ytterligare två språk, se värdad ut och ha ett trevligt sätt. Det förefaller ha varit en korttidsanställning med

⁴⁶ Husmodern, 1976:18.

⁴⁷ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

⁴⁸ Erling Skaget & Henry Sidoli. Drottning Silvias ungdomskärlek tog sitt liv. Se & Hör, 1995:24.

⁴⁹ Intervju med klasskamraten Ulrika Stage. Husmodern, 1976:18.

⁵⁰ Franz-Josef Wagner. [Intervju med Silvias mor i ”Bild am Sonntag”.] I: Svensk Damtidning, 1977:18.

⁵¹ Svensk Damtidning, 1975:51/52.

ansvar för en läktarsektion en månad under själva olympiaden. Man upptäckte snart att hon var överkvalificerad. Efter några veckor anställdes hon i stället som en av 14 chefsvärdinnor. Ordf i den tyska olympiska kommittén Willie Daume uttryckte det senare som att han anställde henne direkt från dansgolvet. ”Hon anställdes ju som värdinna, men det dröjde inte länge förrän vi upptäckte vilken duktig kraft hon var, och så flyttade hon till mitt kansli och blev chefsvärdinna och [efter ytterligare en tid] min personliga ställföreträdare. För den uppgiften var hon perfekt. Hennes utseende och charm, hennes bildning och stora språkkunskaper – hon talar ju fem språk flytande! – gjorde henne som klippt och skuren för arbetet.”⁵²

Silvia hade hamnat på ett ställe som passade henne som handsken. Hon slog sig loss vilket för Silvia innebar att måla, odla sitt musikintresse och laga mat. Hon spelade gitarr och sjöng, huvudsakligen tyska och franska visor, och var tillräckligt bra för att underhålla vänkretsen. När hon dansade tyckte hon bäst om samba och cha-cha-cha. När hon lyssnade föredrog hon Beethoven, Mozart och Chopin. Matlagningen var kinesisk och brasiliansk, ibland fransk. Till partyn var det kryddstark brasiliansk gryta med kött och majs. Hon drack måttlig med sprit och då helst någon tysk vit vinsort. (Till vardags var det apelsinsaft.) Aldrig några cigaretter. Aldrig några problem med vikten. Ekonomin tillät även utflykter till Italien, Frankrike och Schweiz. Detta tycks ha inneburit segling, vattenskidor, simturer, solbad, fotvandring, bergsklättring och utförsåkning. Utförsåkning lärde hon sig i 17-årsåldern. Hon kunde grunderna men inte mer och tog stora risker för att hänga med de andra. Hon hade bra hy och var i regel så solbränd att makeup inte behövdes. Hon gillade att strosa omkring i shoppingdistrikten. Vid enstaka tillfällen sågs hon med en cigarill.

OS-ledningen bestod nästan uteslutande av herrar i medelåldern och uppåt. Emmy Schwabe var enda kvinnan. Värdinna sågs som ett genomgångsyrke på vägen till äktenskapet. Det var inskrivet i kontraktet att de skulle avskedas om de gifte sig under anställningsperioden. Synen på dem var därefter. En blandning av faderlig nedlåtenhet och uppskattning av deras piffiga utseende. Silvias agerande under de nästa fem åren får väl tolkas i det ljuset: ”Vi eftersträvade verkligen att bli tagna på allvar som yrkeskvinnor. Vi ville att vårt arbete skulle respekteras som ett verkligt arbete, inte bara som någon sorts lättsamt tidsfördriv. I intervjuer och TV förde vi fram de här synpunkterna och så småningom vann vi också större respekt.”⁵³

Silvia besökte ofta sina föräldrar i Düsseldorf och efter faderns pension 1968 i Heidelberg. Mamma Alice hjärtfel gjorde henne trött och Silvia hjälpte till så gott hon kunde över veckosluten, städade, handlade mat o s v. Pappa Walther förhörde sig om hennes privatliv utan att bli särskilt mycket klokare. Det var hemligt, hemligt. De tyska tidningarna gjorde sig senare stora ansträngningar att hitta hemligheterna men med klent resultat. Affären med ishockeyspelaren Jürgen Breidenbach förnekades av samtliga. Man lyckades få fram ett foto av Silvia och en manlig bekant som åt frukost. Detta fick Walther att motvilligt medge att en förälskelse, kanske t o m ett kortvarigt förhållande kunde ha förekommit om inte just med denne trevlige unge man. Grannen Jürgen Schröder, ett tag omskriven som närpå sammanboende, påpekade att Silvia inte tillhörde någon nunneorden men att mer inte ankom på honom att säga. Ehrengard von Reden, väninna och kollega, tvivlade på att det fanns några hemligheter. Visserligen var Silvia oemotståndlig men hon var också otroligt reserverad och tyckte bättre om att arbeta än att umgås. Skvallret säger dock annorlunda: ”Jag bodde några år i USA och var då medlem i en internationell klubb. Där berättade en tyska att hon bott i samma hus i München, tror jag det var, som Silvia gjorde innan hon träffade knugen. I huset

⁵² Bo Hansson. Allers utsända genom ”järnridån”. Allers, 1974:10. [Intervju med Willie Daume.]

⁵³ Kerstin Vinterhed. Intervju med Silvia. Dagens Nyheter, 1979-12-23.

bodde enbart ensamstående och det var mycket små lägenheter. Den minsta som låg högst upp i huset innehades av en viss Silvia. Hon umgicks med de andra i huset men var ganska reserverad. Hon hade ett förhållande med en man som varit gift och hade en son. När Silvia träffade kungen gjorde hon slut med mannen [och] med sonen och ingen från hennes umgänge i huset var bjuden till bröllopet i Sverige. Så kan det gå.”⁵⁴

I Silvias arbete som chefsvärdinna ingick att administrera urvalet av OS-värdinnorna. Man ville ha ambitiösa sökanden och rätt språkblandning. Chefsvärdinnorna ordnade också fram OS-värdinnornas arbetsuniform, en kanske inte helt lyckad kombination av turkos dräkt och vita knästrumpor. Att bäras vid inlednings- och avslutningsceremonierna valde de olika bayerska bygdedräkter. Pr-verksamheten var omfattande. Silvia fotograferades för den schweiziska tidningen Mosaik som ett exempel på en OS-värdinna. Hon skulle vara reklam för ett fritt, fredligt Tyskland fjärran från olympiaden 1936. ”Silvia kom ofta upp på kontoret, säger hans [ägaren av fotofirman Eruin Schneggs] assistent Anita Gässler. Hon var väldigt nyfiken på bilderna. Men jag blev aldrig riktigt klok på henne.”⁵⁵ Schnegg hade avtalat med Silvia att hon skulle skriva en bok om utbildningen av OS-värdinnorna. Noga räknat skulle hon skriva bildtexterna. Det blev aldrig av eftersom Silvia av Emmy Schwabe ansågs ha för låg position för att anförtros arbetet.

Silvia gjorde även PR på annat sätt. ”En av drottningens mer annorlunda vanor under OS-tiden var att besöka den originelle ryske eremiten Väterchen Timofej för att få en motvikt till det hetsiga arbetet. Han hade själv byggt en kyrka nära där OS-stadion sedan uppfördes. 4-5 dagar innan OS ville Silvia ge honom en födelsedagspresent. En liten delegation gick dit med biljetter för invigningen och några tävlingar. Väterchen Timofej och hans fru Natasja bjöd på kaffe och kakor.”⁵⁶

Chefsvärdinnorna administrerade även OS-värdinnornas utbildningsprogram. Förutom att på 1001 sätt vara till nytta skulle dessa ansvara för säkerheten och informationen. Deras utbildning bestod av OS-historik, kunskap om München och delar ur en kombinerad turist-, flyg- och hotellvärdinneutbildning. När sommarolympiaden närmade sig var Silvia så varm i kläderna att hon tillät sig att driva med särskilt påfrestande besökare:

Silvia är expert på att imitera folk, säger Ehrengard von Reden. Vore hon bara lite elakare skulle hon kunna uppträda på revy. När vi kolleger kände oss trötta och utarbetade och ville ha lite uppmuntran bad vi henne alltid att imitera en eller annan av de högdjur som hon har tagit hand om.⁵⁷

Andra veckan i maj avancerade Silvia till chefsassistent för ordf Willi Daume som hade en stab på 20 personer ”som hon var spindel i nätet för”. Silvia ryckte in där det behövdes, som tolk och som allt annat tänkbart. Det fanns alltid gott om udda arbetsuppgifter. Daume framförde på anmodan faktiskt en smula kritik av Silvia. Silvia var tankspridd, hade lätt att glömma namn och skrev ner allting på komihåglappar som hon dock aldrig kom ihåg var hon hade. Men han såg också något annat: Samtidigt mjukhet och auktoritet. Skådespelaren Jack Nicholson har uttryckt det så här om sin motspelerska Jessica Lange: ”Hon är en korsning mellan dovhjort och Buick”. Daume påstod han anställt henne på utseendet men det var nog inte riktigt sant: ”Fräulein Sommerlath hörde till eliten bland personalen. OS-chefen Willi

⁵⁴ Flashback. Den stora skvallertråden om H.M. Konung Carl XVI Gustaf. ”Snusse”, #607, 2008-06-25.

⁵⁵ Husmodern, 1976:18.

⁵⁶ Magnergård, 1998. [Intervju med Jürgen Schröder.]

⁵⁷ Nilsson, B Ulf. Silvia, en artikelserie. Expressen, 1976-03-19 [baserad på intervjuer med tre arbetskamrater Jürgen Schröder, Carmen Möller & Ehrengard von Reden].

Daume tog henne med till en kongress i Luxemburg. Hon blev uppmärksammasad. Genom sitt bestämda uppträdande, sin sakkunskap, sin logiska argumentation och sin kvinnlighet charmade hon alla. Hennes åsikter respekterades.”⁵⁸ Pappa Walther: ”Jag tror att Silvia har en ganska ovanlig förmåga att sätta i sig respekt – en egenskap som säkert hjälpt henne i åtskilliga situationer. Hon inger människor aktning bara genom sitt sätt att vara – jag vet inte hur hon bär sig åt. Hon är korrekt, hon visar vad hon önskar då det gäller arbetet – men hon gör det på ett ytterst trevligt och hur ska jag uttrycka det sympatiskt sätt. Hur hon betar sig får hon i alla fall nästan ständigt sin vilja igenom. Att jag vet allt det där så exakt beror på att hon gör likadant när det gäller mig.”⁵⁹ Andra tilltalande egenskaper var hennes kvickhet och slagfärdighet. En väninnan: ”Jag tror aldrig jag träffat någon som i så hög grad äger förmåga att i varje situation säga rätt sak till rätt person.”⁶⁰ Någon hade en gång sett henne tämja en rasande sydamerikansk idrottsledare på två minuter enbart genom blida leenden och väl valda ord. Hon hade också lärt sig att hålla yrkesmässig distans, en nödvändig egenskap för värdinnor, vackra eller inte.

Lördagen den 26 augusti 1972, klockan tre på eftermiddagen, skulle invigningen börja. En av de inbjudna hedersgästerna fattades. Silvia gav sig ut på jakt efter den etiopiske löparen Abebe Bikila som vunnit guldmedaljen i maraton i Rom-olympiaden 1960 barfota. Denne var nu rullstolsbunden efter en trafikolycka och eftersom arenan inte var handikappanpassad hade han inte kunnat ta sig fram till åskådarplatserna. Silvia fann honom vid en av portalerna i OS-stadium. Efter förrättat värv var Silvia på väg tillbaka till sin plats på vip-läktaren när hon kände sig iakttagen ...

⁵⁸ Artikelserie: Sanningen om Silvia Sommerlath. Året runt, 1976:20-26.

⁵⁹ Elisabeth Reich. Intervju med Walther Sommerlath. Året Runt, 1976:49.

⁶⁰ Svenska Dagbladet, 1976-03-19.